

SOMIEDO LAND VAN BEREN & COWGIRLS

In het Cantabrisch Gebergte in Noord-Spanje leven een paar honderd bruine beren. Ze delen groene bergen met koeien die van wei naar wei trekken. De grootste kolonie beren leeft in **Asturië**, in en rond het Natuurpark Somiedo. Om ze te spotten moet je vroeg je bed uit. Wij hebben geluk, want al binnen een halfuurtje zien we zo'n grote bruine lobbies in onze lens.

TEKST: JAAP SCHOLTEN FOTO'S: SOMIEDO EXPERIENCE

Onze gids Sofía

Heel Gallië bezet? Nee. Een kleine nederzetting bleef weerstand bieden en maakte de Romeinen het leven zuur. Zo ongeveer begint iedere strip van Asterix en Obelix. Je ziet op de kaart een dorpje in Gallië, met een vergrootglas erboven. Spanje heeft ook zo'n plek, en dat is Asturië. Dit keer waren het geen Romeinen maar islamieten. Die veroverden het hele Iberische Schiereiland met uitzondering van de woeste, bergachtige regio in het noorden. Eén keer hebben ze het geprobeerd, maar ze werden bij Covadonga in de Picos de Europa door de *astures* in de pan gehakt en kwamen nooit meer terug. Binnen Spanje is Asturië tot op de dag van vandaag een *Principado*, een prinsdom, maar dat is weer een ander verhaal.

Niet voor pelgrims

Naar dat Asturië ben ik op weg, niet op zoek naar een roemrucht verleden, wel naar de bruine beer, die prinsheerlijk in de bergen leeft. Vanuit het zuiden zoef je eerst over lege snelwegen door een glooiend en gloeiend landschap naar León. En dan begin het. Aan de horizon, hoe ver je ook kijkt, bergen: de Cordillera Cantábrica. Een *cordillera* betekent in het Spaans een langgerekte bergketen. De Andes is een cordillera, de Himalaya, en ook het Cantabrisch Gebergte. Het strekt zich uit van Baskenland tot in Galicië, vijfhonderd kilometer lang. Toch is het opvallend weinig bekend, met uitzondering van de Picos de Europa misschien. De klassieke pelgrimsroutes naar Santiago de Compostela gaan wijselijk boven- en onderlangs. Niemand ging door de bergen, veel te gevaarlijk. Er waren rovers, wolven en beren, en de kans om te verdwalen was

groot. Daar had geen pelgrim ook maar iets te zoeken.

Sensationele bergroute

Beren, dat is precies de missie van deze reis. In de Cantabrische bergen leven er een paar honderd en hun aantal groeit gestaag door een succesvol beschermingsprogramma. In de Pyreneeën lopen er ook nog een paar rond, maar dat is import. De laatste autochtone beer, die liefkozend Canelle werd genoemd, werd daar twee decennia geleden geschoten en de huidige populatie heeft Sloveense roots. Meteen even een wijdverspreid misverstand uit de weg ruimen. De beren in Spanje zijn 'gewone' Europese bruine beren en geen grizzly's. Die komen namelijk alleen voor in Noord-Amerika. De Latijnse naam scheidt meteen duidelijkheid. Heet de Europese soort *Ursus arctos arctos*, de grizzly heeft de passende naam *Ursus arctos*

horribilis. Nou, dan weet je het wel. De grootste populatie beren leeft in en rond het Natuurpark Somiedo in het zuidwesten van Asturië. De entree vanuit León over de Puerto de Somiedo, zeg maar de Somiedo-pas, is een sensatie. In luttele kilometers daalt de weg van 1500 naar 700 meter hoogte. Het is een verticaal landschap met duizelingwekkende hoogteverschillen. En was het voor de pas nog vrij droog, zeg maar 'echt' Spaans, Somiedo is een elfjesland met dichte loofbossen, meren en mistvlagen. Langs de weg staat een bord 'Pas op, overstekende beren'. We zijn op de bestemming.

Hoog knuffelbeergehalte

Onze gids is Sofía, een geboren en getogen cowgirl uit Somiedo. Met partner Jorge runt zij Somiedo Experience, dat beren en wolven spotten, trekkings, bivaks, bird watching, etc. op de activiteitenlijst

heeft staan. Op de website staat over haar: 'Uit een transhumante veehoudersfamilie, woont in deze bergwereld die Somiedo heet sinds haar geboorte en maakt inmiddels deel uit van dit bevoorrechte stukje van onze planeet.' Dat belooft wat. Het afspreekpunt is tegenover de apotheek van Pola de Somiedo. Kan niet missen, want het is de enige in de wijde omgeving. Het is zaterdag en halfzeven 's ochtends, een enkele haan kraait, voor de rest overheerst de rust.

We gaan naar La Peral, berenspotlocatie bij uitstek. Er worden verrekijkers uitgedeeld en een paar telescopen gaan in stelling. Sofía geeft wat tekst en uitleg. Zo schijnen de Cantabrische beren voornamelijk vegetarisch te zijn met een menu van bessen, planten, kastanjes, eikels en andere lekkernijen die het bos biedt, zoals mieren en honing. De nood moet wel heel hoog worden willen ze

NIEMAND
GING DOOR
DE BERGEN,
ER WAREN
ROVERS,
WOLVEN EN
BEREN,
EN DE KANS
OM TE
VERDWALEN
WAS GROOT

IN LA PERAL IS EEN OERGEZELLIG BARRETJE WAAR BERENSPOTTERS NEERSTRIJKEN VOOR STERKE VERHALEN BIJ DE KOFFIE

zich aan een wild dier of vee vergrijpen, en ook zalmen uit rivieren vissen is geen Asturisch tafereel. Na een halfuurtje is het raak: Sofia spot een beer. Daar komt zo'n lobbes het bos uit, op z'n doolie gemak. Zo van afstand heeft ie een hoog knuffelbeercentage. We hebben 'm zeker een kwartier in het vizier, en dan verdwijnt het zwarte gevaarte weer in het beukenbos. Nou, dit gebeurt niet iedere dag, echt gaaf.

Rondtrekkende koeien

Er wonen nog geen 25 mensen in La Peral, maar er is wel zo'n oergezellig barretje waar berenspotters neerstrijken voor sterke verhalen bij de koffie. Wij ook, en dat werd tijd ook. Zo leren we van Sofia dat beren, met name de mannetjes, echte macho's zijn: niet monogaam en zo jaloers als wat. Zo kunnen ze maar slecht hebben dat een ex-lover beertjes heeft bij een ander, en daar schijnen ze een neus voor te hebben. Dat wordt de moeder niet in dank afgenomen en het kroost moet het ontgelden, wat kan leiden tot een forse vechtpartij of erger. Nou is de beer niet honkvast dus de kans dat de exen elkaar tegenkomen is niet heel groot. En hoe zit het eigenlijk met de wolf, die hier ook leeft? Sofia: 'Het is al eeuwenlang oorlog tussen *los vaqueiros* in het Cantabrisch Gebergte en de wolf. Ook al wordt de wolf morgen vegetarisch, de vrede zal nog lang op zich laten wachten.' Een mooi woord trouwens, *vaqueiros*, veehouders, maar eigenlijk is het Amerikaanse *cowboy* of *cowgirl* een veel betere vertaling, want *vaqueiros* en *vaqueiras* houden

koeien. Het is een oude cultuur vol tradities, niet weg te denken uit het noorden van Spanje. Al eeuwenlang trekken families, ook die van Sofia, met hun koeien naar die plekken waar het gras op dat moment het sappigst is. Dat rondtrekken ging en gaat nog steeds allemaal lopend, soms hele einden, een fenomeen dat in Spanje *trashumancia* heet. Omdat er altijd iemand meeging - beren en wolven... je weet wel - werden op de hoger gelegen almen onderkomens gebouwd, *brañas*.

Beren op de weg

Een *braña* is een verzameling van *teitos*, een soort plaggenhutten, en niet weg te denken uit Somiedo. Ze zien er heel fotogeniek uit en eigenlijk ook best wel gezellig. Inmiddels wordt een aantal *teitos* zelfs omgetoverd tot vakantiehuis. De mooiste *braña*-wandeling is die van La Peral naar Villar de Vildas, je komt er twee tegen. Ik keer dus terug naar La Peral. Helaas is de bar om halfacht nog dicht. Wat een spectaculaire route, adembenemende natuur waar je maar kijkt. Er is maar één 'maar'... Halverwege gaat het pad, heel smal, door een dichte bremvegetatie van zeker drie meter hoog, en op z'n minst een kilometer lang. Ik heb weliswaar een stok bij me en een potje honing in de rugzak, maar moet eerlijk bekennen dat ik peentjes zweet. Ik zie die lobbes van gisteren, en al zijn vrienden, onder iedere bremstruik. De eerste *braña* op de route is Los Cuartos. Je hoort de koeienbellen van ver. Er staan twee hutten en op de weiden grazen de koeien van Juan, een door de

wol geverfde *vaqueiro*. We maken natuurlijk even een praatje. Ja, in Nederland zijn ook koeien maar er is geen transhumance en er zijn ook geen bergen. Frappant dat je altijd je land moet representeren ook al woon je er je halve leven al niet meer. Of hij de *braña* nog actief gebruikt. 'Ja hoor, maar om 's middags een uiltje te knappen; overnachten doe ik in mijn huis in Villar.' Maar goed, hij heeft dan ook een sterke fourweeldrive om te pendelen. Juan haalt de schouders op als het over beren en wolven gaat. 'Ze laten de koeien over het algemeen met rust. Ze houden niet van die bellen en al helemaal niet van die hoorns. Maar ik heb collega's die schapen houden en daar is het iedere keer raak. Je krijgt een vergoeding van de overheid maar leuk is het niet.' Ik rij een stukje mee naar een weide waar zijn vrouw aan het werk is, dat wil zeggen gewoon even kijken of alles nog in orde is. Het landschap is weergaloos; de bergen kleuren geel van de brem en rood van de heide. Het staat er vol orchideeën. Ergens stort een waterval achteloos een meter of vijftig naar beneden. Later op de dag zegt een parkwachter met een brede smile: 'Sí, es una zona muy osera', zoiets als: 'Ja, het is hier heel beerachtig.' 'Maar ze schrikken eerder van jou dan jij van hen,' voegt hij er geruststellend aan toe. Ik heb toch zo mijn twijfels. Het is waar, de beer is uitermate schuw en gaat mensen het liefst uit de weg. Door schade en schande wijs geworden waarschijnlijk. Toch een tip van de parkwachter: bergtochten in Somiedo kun je beter niet alleen doen. ■

INFORMACIÓN PRÁCTICA SOMIEDO

SLAPEN

Er is een goed aanbod van accommodatie in Somiedo. Wil je centraal zitten, ga dan naar **Pola de Somiedo**, er is daar ook een camping. Wil je vooral rust, dan zijn **Valle del Lago** en **Villar de Vildas** goede opties. Wij verbleven in La Corona del Auteiro in Valle del Lago en dat was prima. Hun website staat vol goede tips in vier talen. De weg ernaartoe vanaf Pola is met zijn haarspeldbochten en hellingen van ik weet niet hoeveel procent even doorbijten, maar dan ben je ook in een oase van rust en natuur. Gastvrouw Guillermina en haar familie waren pioniers in het toerisme in de regio en zijn gepassioneerde beschermers van landschap en cultuur. Van een oud hostel maakten ze een

mooi landelijk gelegen hotel met een oude watermolen erbij. Een oom heeft een restaurantje ernaast met zicht op *el valle* (het dal). En niet zomaar een dal maar, zoals de naam al doet vermoeden, met een groot meer (*lago*) aan het einde ervan, een erfenis van de ijstijden toen de Spaanse bergen vergletsjerdien.

BEREN SPOTTEN

Beren spotten, wolven kijken, een bivak onder de sterren of gewoon een wandelroute met gids regel je via somiedoexperience.com. Vier uur op pad met Sofia González Berdasco kost €40. Op deze website staat ook een link naar de prachtige korte film *En Tierra de Nadie* (*In No Man's Land*), waarin Sofía vertelt over haar leven in Somiedo.

De film met prachtige natuurbeelden won een prijs op het filmfestival van San Sebastián in 2020.

WANDELROUTES

In Pola de Somiedo staat het bezoekers- of informatiecentrum van het Parque Natural de Somiedo, en ook het Casa del Oso (Berenhuis) met alles wat je wilt weten over de bruine beer in Spanje. De website parquenaturalsomiedo.com is helaas alleen in het Spaans. Je kunt van deze site een kaart downloaden en ook beschrijvingen en tracks van de twaalf gemarkeerde routes in het park. Wij liepen daarvan drie en de markering is prima.